Tőzsér Árpád

S áldott a te hasadnak gyümölcse…

Naplójegyzetek 2015-ből és 2016-ból

Pozsony, 2015. október 24.

Felnőtt az első nemzedék, amely már nem a szüleitől és nem a korábbi nemzedékektől tanult élni, hanem gépektől (tévétől, internettől, okos telefonoktól). Ez a nemzedék ismeretekben, információs tudásban talán gazdagabb az előzőeknél (a mai gyerekek – először a történelem folyamán – nem neveltjeik a szüleiknek, hanem – legalábbis az elektronikát illetően – nevelőik), de érzelmekben, erkölcsökben mérhetetlenül szegények. A „gépek gyermekei" ők, tehát természetesen gépekként viselkednek.

Léva, október 27.

Az MMA irodalmi tagozatának háromnapos kihelyezett ülésén vagyok, a lévai Denk Szállóban (amelyet persze hivatalosan nem Denknek hívnak, hanem Oroszlánnak, de a régi lévaiaknak meg nekem a Denk az Denk). Az MMA-ülés most végre hasonlít egy akadémiai üléshez: nem csak szervezeti kérdésekről van szó, hanem elhangzott már néhány komoly előadás is, s a tagok néhányan saját szépirodalmi műveikből is felolvastak. Ma én is rögtönöztem egy kiselőadást Reviczky Gyuláról, főleg a gyermek Reviczkynek a lévai Boronkay családnál eltöltött éveiről beszéltem, s beszámoltam arról a meghökkentő élményemről is, hogy egyszer az ismert szlovák prózaíró, Ladislav Ballek azzal a kérdéssel fordult hozzám: nem ismerek-e egy Balek nevű magyar írót a 19. század végéről, akinek egy árvai szlovák parasztlány volt az anyja. Merthogy az ő felmenői szintén árvaiak, s máig él köztük a fáma, hogy egyik rokonuk fiából nagy magyar író lett. Elmondtam, hogy én persze akkor azonnal Balek Veronikára és Reviczky Gyulára kapcsoltam, csak Árva megye nem illett a képbe, hisz a mi Reviczky Gyulánk köztudottan a nyitra megyei Vitkócon született. Később aztán megtudtam, hogy Balek Veronika is Árvából került Vitkócra: Reviczkyné Zmeskál Judit hozta magával árvai birtokairól a kis cselédlányt, akit aztán a mulatós, csélcsap, Casanovát példaképének tartó férj, Reviczky Kálmán teherbe ejtett. A Reviczky-dráma további részeit már ismerhetjük az irodalomtörténetekből, fejeztem be a beszámolómat, de azt hiszem, a történetnek ez a Balek Veronikától Ladislav Ballekig ívelő mellékszála sem egészen érdektelen. – S szívem szerint beszéltem volna még a Denk Szálló történetéről is, s nem csak azért, mert a mutatós szecessziós palota máig a város egyik jelképe, hanem azért is, mert számomra az épület fiatalságom egy darabját is jelenti: a múlt század hatvanas éveiben,

mikor különböző lapoknál riporterkedtem, számos esetben jártam Léván, s mindig a Denkben szálltam meg, s olyankor, esténként, a szálló bárjában, kávéházában, borozójában lévai irodalmár barátaimmal nem annyira Reviczky Gyulának, hanem inkább a költő apjának, a mulatós Reviczky Kálmánnak a „hagyományait" ápolgattuk. – S itt jegyzem meg, hogy a mai lévai irodalmárok a költő hagyományait is példásan ápolják, Reviczky Gyula nevét viseli a lévai ún. Magyar Polgári Társulás is, amely a sokfunkciós lévai Magyar Házat működteti.

Október 31.

Bartis Attilának új könyve van, olvasom a *Literá*n, a címe: *A vége.* Kérdés: minek a vége? Talán a szerző korábbi regényének, *A nyugalom*nak? Mert az valóban úgy fejeződött be, hogy tkp. nyitva maradt: a másfél évtizedig beteg (paranoiás) anyját ápoló fiatal író kicsit maga is beleőrül az őrült anyjával való összezártságba, de a gyűlöletjeleneteknek azt a sorát, amelynek hiteles végső aktusa, fejleménye, következő foka csak egy gyilkosság lehetne (az anya meggyilkolása a fia által vagy fordítva), a szerző ilyen semmit mondással zárja le: *„...egyetlen dolog tölt el csodálattal: a csillagos ég fölöttem"*, amely kanti imperatívusz ugye úgy folytatódik, hogy *„s az erkölcsi törvény bennem"*, de hol vagyunk mi már Kanttól!? S hol van Bartis hőse (anti-hőse) is!

Iszonyodik anyjától, családjától, kedvesétől, de a tettig nem jut el: csak Nietzsche rabszolga-moráljával, a gyűlölet képzeletbeli bosszújával kártalanítja magát. Az olvasónak pedig, nem tehet róla, hiányérzete van. S kíváncsi a szerző újabb regényére. Hátha ott választ talál *A nyugalom* kérdéseire is...

November 2.

Kórházban van Karel Gott, őt is szívaritmia gyötri, mint engem. Kórház az egész világ. Keresni kezdem, hogy Tennessee Williamsnak melyik drámájában mondja ezt valaki, és ki az a valaki. Újra és újra átlapozom a *Vágy villamosá*t, *Az iguana éjszakájá*t – a jeles mondatot sehol nem találom. Elbizonytalanodom: T. Williams mondta ezt egyáltalán? S ezek után nekem is félre kezd verni a szívem. A lelki zavarodottságom fiziológiai zavarokat okoz. Az újságok közlik Gott sminkeletlen képeit: tele van az arca májfolttal.

Vonaton, Bp-ről Hatvan felé, november 13-án, pénteken.

Tegnap este, a Műcsarnokban, születésnapom záróakkordján minden volt, bőségesen (Ágh Pista baráti, de új szempontokat is tartalmazó köszöntője, kedvenc népdalaim Szvorák Kati torkának organonján, néhány versem értelmezéssel felérő előadása stb., stb.), csak a közönség volt gyér. A kezdésre várva bejártam a Műcsarnok kiállító termeit, a Schöffer-kiállítás nem minden-

napi élmény volt számomra, míg a konstruktivista műtárgyakat szemlélgettem, szinte elfelejtettem az ottlétem igazi okát. De a fantasztikus szerkezetek kicsit el is bizonytalanítottak létemben, mintha egy más gravitációs rendszerbe kerültem volna. Képzőművészeti hatásuk is vitathatatlan persze: beindítják a nézőben a saját-kreativitást, s tulajdonképpen ezeknek a furcsa Schöffer-műtárgyaknak a hatására mondtam később a közönségemnek (szerénytelenül a saját verseimre is gondolva közben), hogy a modern művész feladata a mai ember üres helyeinek műalkotásokkal való kitöltése. – Egyébként pedig megyek Salgótarjánba, anyám sírjához, nem lehet tudni, hogy nem utoljára-e. Várom a tarjáni csatlakozást. Itt most is át kell szállni, mint diákkoromban. Köd van, s a ködön túl egy teljesen lecsupaszodott fa, mondhatnám, nem is a fa, csak a fa szerkezete áll. Három varjú úgy gubbaszt az ágain, hogy három ponttal meghatározott szabályos egyenlőszárú háromszöget alkotnak. Úgy látszik, nemcsak a vadludaknak – a varjaknak is van mértani érzékük.

Pozsony, november 22.

Egy hete, miközben én a hatvani vasútállomáson Nicolas Schöffer tárgyalkotásairól elmélkedtem, Párizsban arab dzsihádisták felkoncoltak 140 ártatlan embert. Ugyanolyan jelszóval a szájukon gyilkoltak, mint *anno* a Roland-ének szaracénjai: *Allahu akbar*. S hogy jön ide a Roland-ének? Hát csak úgy, hogy a napokban az került a kezembe, s azóta azt olvasgatom, lapozgatom. Szóval a szaracén Allah több mint ezer év elteltével sem adta fel a keresztények Istene elleni harcot. De várjunk csak: hogy is vagyunk ezzel a „több mint ezer év"-vel? Heribert Illig német történész azt állítja, hogy az i. sz. 600 és 900 közötti 300 év tulajdonképpen nem létezett, bizonyos önös érdekekből a kor hatalmasságai találták ki. S nem létezett Nagy Károly sem, de ettől függetlenül persze, mondom én, a mór (arab) és spanyol háborúk létezhettek, csak nem 770 táján, hanem jóval korábban, s létezhetett akár Roland lovag is, csak nem Nagy Károly unokaöccseként. A Roland-ének magyar fordítója, Rajnavölgyi Géza írja: 778 táján *„egy Poeta Saxon néven számon tartott szerző az eseményről (a 778-as hispániai Károly-hadjáratról) szóló népszerű énekről tudósít."* Eszerint III. Ottó német-római császár, II. Szilveszter pápa és a bizánci Bíborbanszületett Konstantin nemcsak 300 évnyi fiktív történelmet kreált, hanem kitalált hozzá megfelelő irodalmat, hősi énekeket is. Lett légyen persze a dolog akárhogy, a „kitalált történelemből" 1050 táján egy nagyon is valóságos eposz született. Ma *Roland-ének*ként ismerjük a művet, s már 1066-ban is annyira létezett, hogy Hódító Vilmos katonái belőle merítettek erőt a hastingsi ütközet előtt.

November 25.

Pompásan vonatozom! Nyitrára megyek, író-olvasó találkozóra. Divatos íróvá tett a nyolcvan évem. Nyitrát egy kicsit még mindig otthonomnak érzem, 1971–76 között a nyitrai ún. Pedagógiai Karon tanítottam (azért „úgynevezett", mert úgy volt „kar", hogy nem volt anyaegyeteme). A Pozsony-Nyitra utat számtalanszor megjártam, de mindig saját kocsival, nagy néha autóbusszal, de sohasem vonattal. Most mintha idegenbe utaznék: idegen a táj, idegen a vonat. Ez utóbbi azért idegen, mert ahhoz képest, hogy személy, meglepően kényelmes és gyors: plüsshuzatok az üléseken, s alig állunk meg néhány helyen. Lipótvárnál kezd ismerős lenni a táj. Valamikor, a múlt század hatvanas éveinek elején a közeli Tapolcsányban katonáskodtam, s ha szabadságra haza utaztam, Lipótváron rendszerint át kellett szállnom. Egyszer, emlékszem, egy Zólyom környéki faluba egy háromtagú katonai eszkort tagjaiként fegyveresen kellett kiutaznunk, egy társunknak ugyanis nem akarózott visszatérni szabadságról. De mire a faluba értünk, a srác már mégiscsak visszautazott. Én meg kihasználtam az alkalmat, s hazaugrottam. Szegény anyám, halálra rémült, mikor úgy, géppisztolyosan, egyenruhában, éjnek idején bezörgettem az ablakunkon. Szóval Lipótvár környéke nekem a katonakoromat idézi. S itt van valahol a furcsa nevű Elecskefalu is (szlovákul: Alekšince), azzal meg komáromi gimnazistaként, egy nyári arató brigád tagjaként ismerkedtem meg.

December 3.

Tegnap eltemettük a pozsonypüspöki Koller Gyula atyát, pápai prelátust, a feleségem „Gyula bácsiját" (közeli rokonát). 95 éves volt. Negyven pap temette – nem volt akárki. Ott volt a temetésén Ján Sokol, a nagyszombati magyarfaló érsek is – Gyula bácsi foroghat a sírjában. Sokol pedig kénytelen volt végighallgatni a kétharmadrészt magyarul folyó temetési szertartást. Egy másik szlovák érsek, Stanislav Zvolenský pedig végig magyarul beszélt a temetésen, bár tört magyarsággal. Az elődeik 1946–47-ben, mikor Koller Gyulát a magyarok kitelepítése ellen való tiltakozásáért bebörtönözték, mélységesen hallgattak, egy szót nem ejtettek kollégájuk védelmében.

Budapest, december 8.

Az Írók Boltjában véletlenül összefutottam Térey Jánossal. Épp az ő új könyvét, *A legkisebb jégkorszak*ot nézegettem, lapozgattam, készültem megvenni, s mindjárt alá is írattam vele. A könyv terjedelme regényt jósol, de a tördelés, a hosszabb, rövidebb sorok a vers műfajára utalnak. – Te esszéket, novellákat írsz versben, mondja János rám bökve, én meg regényt. – *„Tőzsér Árpinak, újólag a régi nagyrabecsüléssel, szeretettel…*", betűzöm a nehezen

olvasható ajánlást. Az ismeretségünk valóban régi keletű, évekkel ezelőtt közös irodalmi estünk volt a szlovákiai Tornalján. S ahogy veszem észre, János nem csak a személyemet, hanem az írásaimat is ismeri. Talán. Kicsit.

Bp., december 9.

Kortárs-est a Petőfi Irodalmi Múzeum-ban, Szépíró-gyűlés ugyanott, csak két helyiséggel odább. Bár csak ennyi lenne a távolság a két tábor között valóságosan is! Én hamarabb távoztam a Szépíró-gyűlésről, hogy a Kortárs-estből is lássak valamit, s azt vettem észre, hogy amott már több az ismerősöm, mint emitt: a Kortárs gárdája (s gondolom az Írószövetségé általában) az elmúlt években szinte kicsrélődött, megfiatalodott, míg amott maradtak a régi arcok. A Szépíró-gyűlés végeztével még átjöttek néhányan a Kortárs-szakaszba (Balla Zsófi, Tarján Tamás, Reményi József Tamás, Báthori Csaba, Markó Béla és mások), s mindjárt ismerősebb lett a környezet. Feljegyzésre érdemes: a dunaszerdahelyi Tóth Laci lett az idei Kortárs-díjas; Reményi Jóska, miután elmondta a nem Kálnokyról, hanem rólam mint Kálnoky-hívőről írt versparódiáját, odalépett hozzám (az első sorban ültem), s megölelt. A közönség tapsolt, de néhányan fanyar képpel nézték a jelenetet. Persze így van ez jól, nagyon szegény az az ember, akinek még ellensége sincs.

2016. január 5.

Az idén későn jött a tél, az egész december hó nélkül telt el. Tegnap és ma viszont végre a „zúzoros" (Barczafalvi Szabó Dávid nevezte így a januárt) meghozta a havat, s mint varázsütésre, elcsendesedett a világ. Az autók hangtalanul suhannak a hóban, s a kutyák is mintha puha, hangtompító dunyhákba ugatnának bele.

Január 7.

Az *anyaméh* kifejezés körüli kutakodásom a szlovák *Zdravas Mária…* (Üdvözlégy, Mária…) imával kezdődött. Ennek a negyedik sora ugyanis így hangzik: „*a požehnaný je plod života tvojho, Ježiš"* (és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus). Feltűnt a szlovák sorban, hogy az *anyaméh* helyett a *život* kifejezés áll, amely ma szinte minden szláv nyelvben (a szlovákban is) *élet*et jelent. Utánanéztem a dolognak, s megtudtam, hogy az ószláv időkben a szó még egyaránt jelentett *élet*et és *has*at. S mivel az eredeti latin szövegben is ez áll: *„fructus ventris tui"* (hasadnak gyümölcse), az egykorú szláv fordításokba a *has* jelentésű *život* került. [Később, amikor az orvostudomány az *anyaméh* fogalmát elválasztotta a *has* fogalmától és tudományos pontossággal leírta, a szláv nyelvek is kezdték a két dolgot megkülönböztetni egymástól, s a *anyaméh*et már inkább általában az anyával hozták összefüggésbe, s nem a

hassal. Az *anyaméh* mai szláv formái: *maternica* (szlovák), *matka* (orosz), *macica* (lengyel) – valamennyi a *mater, mať* (anya) alapszóból képezve. A sorban egyedül talán csak a cseh *děloha* a kivétel, amely tulajdonképpen *gyermek-fekvőhely*et jelent (dět+loha).] S most olvasom Bárczi Géza *Magyar szófejtő szótár*ában, hogy a magyar *anyaméh* sem a rovart jelentő *méh*vel (apis) függ össze, hanem a *has*sal: az ószláv *měchъ* eredetileg *tömlő*t, *zsák*ot jelentett, a későbbi szláv nyelvekben viszont átvitt értelemben már *has*at is jelenthet. Ebben a jelentésben vette át a szót a magyar nyelv (valamelyik szláv nyelvből, *méh* formában), s applikálta bele a fordító a magyar *Ave Maria*ba, de mivel a szó jelentése a magyarok számár nem volt elég világos (s az *apis* jelentésű *méh*vel való alaki egyezése is zavarhatta őket), az anya szóval próbálták azt egyértelműsíteni. Summa summárum: a szlovák *Zdravas, Mária… život*jának eredetileg *has* volt a jelentése, s tulajdonképpen a magyar *Angyali üdvözlet „méhednek gyümölcse"* kifejezése is a. m. *hasadnak gyümölcse*. S a *život* is, s az *anyaméh* is a fordítások régiségét jelzi. S tegyük hozzá: a mai hívő és nem hívő számára szépíti is az ima szövegét, mert képzeljük csak el, hogy a vonatkozó sort ma így imádkoznánk: *„… s áldott a te hasadnak gyümölcse…"!* Vagy szlovákul: *„a požehnaný je plod* brucha *tvojho, Ježiš"!* (Biztosítom a szlovákul nem tudókat, hogy a szlovák *brucho*, ha lehet, még profanizálóbb hatású, mint a magyar *has*.)

Február 5.

Az *És* legújabb számában Takáts József írása: *Várakozás a realizmusra*. Úgy tűnik, Szilasi Lászlóval egyetemben, Takáts is várja a realizmus visszatértét. De várja, nem várja: nagyon itt van a levegőben a „rehabilitáció". Mégpedig nem is annyira az alkotók, az írók részéről (mert azok részéről a „realizmus" igénye, kisebb-nagyobb mértékben, soha nem is szünetelt), hanem inkább a kritikusok részéről. Esterházy megjelenése a magyar prózában (1979) nem annyira magában az irodalomban hozott fordulatot (*„prózafordulatot"*, mondja Takáts), mint inkább a kritikairodalomban. Azt követően a kritikában és az irodalomtudományban a „realista" az elmarasztalás jelzője lett, holott a minőségi irodalom egy jelentős részének gyakorlatában a realista anyagformálás továbbra is virágzott. (Vö. pl. Nádas Péter, Hajnóczy Péter, Kornis Mihály műveit.) 2003-ban Kukorelly Endre *Tündér Völgy*e egyenesen kihívás volt a nyelvkritikus próza számára (ahogy azt annak idején Margócsy István szóvá is tette). Csakhogy a kritika és az irodalomtudomány nem merte felvenni a kesztyűt, inkább megpróbálkozott a lehetetlennel: Kukorelly nyilvánvaló realizmusát igyekezett átfesteni posztmodernné. Az a *cultural turn* (az irodalmi műveknek egy tágabb kulturális-társadalmi kontextusban való helyezése és vizsgálata), amely a nagy, nyugati irodalmakban (s az irodalomtudományban különösen) már a múlt század nyolcvanas éveiben bekövetke-

zett (s amelyről annak idején, még 2004-ben, éppen Takáts József számolt be egy alapos tanulmányban), nálunk a mai napig késik.

Február 16.

Újratanulom korábbi magamat. Ahogy korábban Illyést, Szabó Lőrincet, Kálnokyt Lászlót, Móriczot, Ottlikot, Joyce-t, Dantét, Ezra Poundot, Eliotot, Gottfried Bennt, Zbigniew Herbertet olvastam naponta szenvedélyesen, most saját korábbi magamat (könyveimet) olvasom szinte mint idegent, de ugyanolyan szenvedéllyel, élvezettel és tanulságokkal, mint a felsoroltakat. Öregkori feledékenységem jelen korában sokat tanulok régebbi munkáimból. És főleg könnyebben, mint az idegenekéből. Valahogy úgy, ahogy egy elfelejtett idegen nyelvet újra megtanulni természetesen sokkal könnyebb, mint egy teljesen idegen nyelvet. Valahogy így: elfelejtettem a „prágai Szapphó" nevét, de azt tudom, hogy a *Faustus Prágában* c. egyetlen drámámban ő is szerepel. Elég a könyvet leemelnem a polcról, s még bele se néztem, már bevillan az emlékezetembe a név: Elisabeth Weston (Westonia).

Március 4.

Újabb dísz a száradó karácsonyfán: március 1-én átvettem az Artisjus Nagydíját. Budapesten, a Music Centerben volt az átadóünnepség. Leírom a zsűri névsorát, érdemes, nem akárkiktől kaptam a díjat: Báthori Csaba, Bazsányi Sándor, Grecsó Krisztián, Margócsy István, Reményi József Tamás, Szilágyi Zsófia, Szkárosi Endre. Tegnap este, már itthon, K. Lacival vitattuk meg a dolgot s a „száradó karácsonyfa" metaforát. Laci hallotta a Katolikus Rádióban elhangzott interjúmat is. Irigylem a mobilitásodat, termékenységedet, mondta. (Ő is nyolcvanéves.) Einsteinnel válaszoltam neki: *Nincs különösebb képességem, csak még nyolcvanéves koromban is szenvedélyesen kíváncsi vagyok.* Nem jutott eszébe (Lacinak) a *spenót* magyar neve, rávágtam, hogy *paraj*, de amikor kimondtam, már nem voltam biztos a dolgomban. Belenéztem az értelmező szótárba, s az visszaigazolt. Jobban örültem neki, mint az Artisjus-díjnak. A *Népszabadság*ban egyébként azt írták, hogy Gerőcs Péter az Artisjus-nagydíjas. Nem bánom, legyen az övé a dicsőség, én megelégszem a „paraj"-díjjal.

Április 2.

Az elmúlt napokban, hónapokban megint nagy rendet vágott közöttünk a halál. Kezdjük a végén, a legaktuálisabb gyászunkkal. Március 31-én elhunyt Kertész Imre. A legtalálóbb, legkifejezőbb jelzőt róla Radnóti Sándortól olvastam: *K. I., a sértett.* Írói nagysága abban rejlett, hogy egzisztenciális „sértettségét" műveiben mintegy mitizálni tudta, a holokausztot egyetemes

alapmetaforává emelte. Én főleg naplóiból okultam sokat, stílust, a legszemélyesebb élményt s a világirodalmat, világtörténelmet s filozófiát egy mozdulattal összerántani – tőle tanultam el. – Február 21-én Bányai Jánostól búcsúzhattunk. Ilia Miskától kaptam a szomorú hírt, s így valahogy megkétszereződött a gyászom. B. J. 77 éves volt. Egy volt azon kevesek közül, akik a tudományosság magas fokán is képesek együtt látni és értelmezni a határon túli magyar irodalmakat a magyarországival. Az *egyetemes magyar irodalom* kifejezést elméleti szinten ő töltötte meg először működő tartalommal. S nekem kedves jó barátom is volt. Nagyon, nagyon hiányozni fog. – Február 19-én meghalt Umbero Eco. Nemzedékemből sokaknak máig a magyarul 1976-ban megjelent *A nyitott mű* szerzője. A műalkotásnak azt a poétikáját, *„amelynek nincs szükségszerű és előre látott végkifejlete"*, ennél fogva a legkülönbözőbb jelentések befogadására is nyitott – egzakt, az értelemnek is hiteles nyelven Eco fogalmazta meg nekünk először. S az már csak hab a tortán, hogy nekem az író-filozófus regényei is sokat jelentettek, belőlük tanultam meg, hogyan lehet irodalmat s filozófiát korunkban is együtt, egyszerre működtetni. – S február 5-én jött a hír, hogy tragikus hirtelenséggel elhunyt Kőrösi Zoltán. A mindössze 53 éves írót, Litera- és rádió-főszerkesztőt szívroham vitte el, egy külföldi útja során. Én személyesen alig ismertem (de a *Magyarká*ja emlékezetes olvasmányom), csak néha és futólag találkoztunk, utoljára úgy 2000 körül, a Rátkai-klubban, valamelyik akkor megjelenő verskötetem bemutatóján. Meglepett a dolgaim iránti érdeklődése.

Április 9.

József Attila *Kosztolányi*ját olvasom: *A kínba még csak most fogunk, mi, restek… Mint gondolatjel, vízszintes a tested.* stb. – Úgy látszik, az igazi rímosztogató nem Romhányi József volt, hanem – Arany János, a *„vagyonos apánk"*. József Attila tőle vette (vehette) át (a *Családi kör*ből) a *rest-test* rímpárt. (Emlékezzünk: *Ballag egy cica is – bogarászni restel – / Óvakodva lépked, hosszan elnyult testtel*). De érdekes módon a rímkettős az új, meglehetősen komor környezetben sem hajlandó komor arcot vágni: van a versben (talán éppen a keresett, modoros, rokokós rímeinek köszönhetően) valami frivol (*Téged már csak a féreg fal, szeret, / mint mi a csirkét, bort…; barátom – karáton* stb. stb.). De az is lehet, hogy egyszerűen csak kosztolányis akart lenni a költő. Mindenesetre van a versben valami fals, valami csinált, a gyásznak ellentmondó...